

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Географічний факультет

Кафедра географії України та регіоналістики

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан географічного факультету

_____ **Мирослав ЗАЯЧУК**

“29” серпня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
ГУМАНІСТИЧНА ГЕОГРАФІЯ

вибіркова

Освітньо-професійна Регіональний розвиток і просторове планування
програма

Спеціальність 106 Географія

Галузь знань 10 Природничі науки

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Факультет географічний

Мова навчання українська

Чернівці 2025 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Гуманістична географія» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Регіональний розвиток і просторове планування».

Розробник:

Заблотовська Наталія Василівна – доцент кафедри географії України та регіоналістики, кандидат географічних наук, доцент.

Викладач, що забезпечує читання даної навчальної дисципліни:

Заблотовська Наталія Василівна – доцент кафедри географії України та регіоналістики, кандидат географічних наук, доцент.

Затверджено на засіданні кафедри географії України та регіоналістики
Протокол № 12/1 від «28» серпня 2025 року

Завідувач кафедри _____

(підпис)

Іван КОСТАЩУК

Схвалено навчально-методичною радою географічного факультету
Протокол № 1 від «28» серпня 2025 року

Голова навчально-методичної ради _____

(підпис)

Наталія АНДРУСЯК

Навчальна дисципліна «Гуманістична географія» належить до переліку варіативних (вибіркових) навчальних дисциплін за освітнім рівнем «бакалавр», що пропонується в рамках циклу професійної підготовки здобувачів вищої освіти на першому році навчання.

Мета навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни «Гуманістична географія» ознайомлення з головними філософськими, світоглядними та науково-теоретичними уявленнями гуманістичної географії, засвоєння закономірностей сприйняття людиною навколишнього природного середовища, місця, ландшафту та регіону, набуття умінь застосування методів гуманістичної географії у плануванні ландшафту.

Завдання: набуття студентами необхідних методичних та методологічних знань і практичних навичок застосування методів та прийомів аналізу місць, ландшафтів, регіонів, геоекологічних проблем і навколишнього природного середовища в цілому з позицій суб'єкт-об'єктного і ціннісного підходів. Набуття навиків використовувати розробки при створенні іміджу території.

Результати навчання

Універсальні компетенції:

- ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
- ЗК 6. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.
- ЗК 8. Навички міжособистісної взаємодії

Ключові компетенції:

СК 1. Здатність брати участь у плануванні та виконанні наукових та науково-технічних проєктів, в тому числі міжнародних, що будуть висвітлювати особливості впливу глобалізації на регіони та просторові моделі їх економіки.

СК 2. Здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу природи та суспільства, а також причинно-наслідкових зв'язків розвитку та взаємодії природи і суспільства й уміння їх використовувати у професійній, соціальній та педагогічній діяльності

СК 6. Здатність інтегрувати польові та лабораторні спостереження з теорією у послідовності: від спостереження до розпізнавання, синтезу і моделювання

СК 11. Здатність працювати в колективах виконавців, у тому числі в міждисциплінарних проєктах, застосовувати навички методів проєктування, моделювання та управління процесами регіонального розвитку та проводити їх оцінку та експертизу.

СК 12. Здатність здійснювати педагогічну діяльність та викладати дисципліни професійної підготовки у загальноосвітніх навчальних закладах

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні, знати:

ПРО1. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії географії, а також світоглядних наук.

ПРО2. Знати і розуміти основні види географічної діяльності, їх поділ

ПРО18. Вміти професійно застосовувати географічно-наукові знання і практичні уміння й навички дисциплін фізико- та суспільно-географічно циклу у педагогічній діяльності

Опис навчальної дисципліни

Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	3-й	5-й	5	150	2	24	36			90		залік

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Усього	Кількість годин				
		у тому числі				
		Лекц.	Практ. (Семін).	Лаб.	Конс	Сам.роб.
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Історія та методологія гуманістичного напрямку в географії						
Тема 1. Основні поняття гуманістичної географії.	15	2	4			9
Тема 2. Загальна схема сприйняття людиною географічних феноменів	15	2	2			11
Тема 3. Концепт простору в культурно-антропологічних вимірах філософії географії.	10	2	4			4
Тема 4. Ландшафт, в контексті культурної урбаністики	10	2	2			6
Тема 5. Архітектурні об'єкти, як елементи синтагматичного рівня міського простору	10	2	4			4
Тема 6. Ландшафти міст, як предмет геософського пізнання	10	2	2			6
Разом за змістовим модулем 1	75	12	18			45
Змістовий модуль 2. Відносини людини із навколишнім середовищем						
Тема 7. Соціальна інклюзія міського ландшафту.	15	2	4			11
Тема 8. Культурний ландшафт як просторовий феномен міста.	10	2	2			6
Тема 9. Сучасні тенденції формування міського простору.	10	2	4			4
Тема 10. Типологічні структури міського ландшафту	10	2	2			6
Тема 11. Формування світогляду людини міста	10	2	4			4
Тема 12. «Ментальна архітектура» міста	15	2	2			11
Разом за змістовим модулем 2	75	12	18			45
Усього годин	150	12	24			90

ТЕМАТИКА ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ З ПЕРЕЛІКОМ ПИТАНЬ

Вмістовий модуль 1. «Загальні відомості топографії і геодезії»	
Тема 1	<p><i>Основні поняття гуманістичної географії.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історія становлення напрямку 2. Тлумачення терміну «Гуманістична географія» 3. Гуманістична географія в Україні
Тема 2.	<p>Загальна схема сприйняття людиною географічних феноменів</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загальна схема сприйняття людиною довкілля та її елементи. 2. Апперцепція простору, її людяність та людиновимірність 3. Ландшафт як фізичний об'єкт сприйняття. 4. Ландшафтне планування
Тема 3.	<p>Концепт простору в культурно-антропологічних вимірах філософії географії.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Концепт простору у філософії географії 2. Людське буття в культурно-історичному просторі міста 3. Світосистема у єдності «суспільство – природа»
Тема 4.	<p>Ландшафт, в контексті культурної урбаністики</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття культурного ландшафту 2. Філософія культурної урбаністики та її зв'язок із ландшафтами 3. Роль культурного ландшафту у збереженні історичної пам'яті.
Тема 5	<p>Архітектурні об'єкти , як елементи синтагматичного рівня міського простору</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття синтагматики при вивченні міського простору 2. Синтагматика та просторова організація міського простору 3. Використання синтагматичного аналізу з метою оцінки міського середовища та виявлення.
Тема 6	<p>Ландшафти міст, як предмет геософського пізнання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Концептуальні основи геософії міста, як інтерпретації специфіки сприйняття міського ландшафту населенням 2. Міський ландшафт як палімпсест 3. Символічні ландшафти та геопоетика міста
Вмістовий модуль 2. « Топографічні карти і плани »	
Тема 7	<p>Соціальна інклюзія міського ландшафту.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Урбаністично-антропологічний дискурс філософії безпеки 2. Гендерночутливі локації міста 3. «Дитячий простір» у філософсько-урбаністичній інтерпретації 4. Молодіжний простір у філософсько-урбаністичній традиції 5. Смарт-ландшафт для творення інклюзивного міста
Тема 8	<p>Культурний ландшафт як просторовий феномен міста.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Естетика міських ландшафтів: філософські інтерпретації 2. Креативні трансформації культурного ландшафту 3. Ландшафти пам'яті у міському просторі
Тема 9	<p>Сучасні тенденції формування міського простору.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ідентифікація міських ландшафтів у національному проєкті: вітчизняний контекст урбаністики 2. Філософія просторового розвитку міст: комунікативний вимір
Тема 10	<p>Типологічні структури міського ландшафту</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Рівні типології міста 2. Типологія за генезисом та морфологією 3. Функціональне зонування міського ландшафту 4. Аналіз прикладів міських ділянок

Тема 11	Формування світогляду людини міста 1. Вплив міського середовища на психіку та свідомість 2. Цінності міського життя 3. Просторова свідомість та ідентичність 4. Урбаністика та її перспективи
Тема 12	«Ментальна архітектура» міста 1. Поняття ментальної архітектури 2. Яким чином культурна архітектура стає ментальною

Теми практичних занять

№	Назва теми	Кількість годин
1	Інтерпретації та виміри людини в контексті її відносин з довкіллям. <i>Завдання:</i> Презентація іміджу своєї громади (показати позитивні та негативні складові іміджу громади)	6
2	Гуманістичний вимір місцеположення. <i>Завдання:</i> провести дослідження поселення (на вибір) й представити результати у вигляді фотозвіту та висновків, щодо логічного та нелогічного планування	6
3	Міські ландшафти у концептуальному просторі <i>Завдання:</i> дати опис одного із об'єктів культурної спадщини ЮНЕСКО та розкрити проблеми й перспективи їх наявності для розвитку громад.	6
4	Концепція міста сталого розвитку. <i>Завдання:</i> Проаналізувати стратегії розвитку громад адміністративного району щодо дотримання стратегій сталого розвитку. результати подати у вигляді таблиці.	4
5	Оцінка гостроти екологічних проблем. <i>Завдання:</i> Опрацювати сайти трьох громад на вибір, щодо наявності в них здійсненої SEO.	4
6	Поняття гуманістичного планування ландшафту <i>Завдання:</i> дослідити планувальну структуру та топографічне розташування поселень обраної територіальної громади. Показати приклади основних форм планування міст у Світі та Україні	4
7	Доступне місто <i>Завдання:</i> провести дослідження міста Чернівці на питання доступності. Зробити фото виявлених позитивних та негативних прикладів та презентувати їх із зробленими висновками. Напрямок вивчення проблеми: -доступність в освіті - доступність у переміщенні - доступність у відпочинку - доступність у дозвіллі	6
	Всього	36

Тематика індивідуальних завдань

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) виконується самостійно при консультуванні викладачем протягом вивчення дисципліни у відповідності до графіку навчального процесу і завершується індивідуальним захистом перед викладачем у формі

бесіди і наочного демонстрування отриманих практичних результатів.

ІНДЗ виконується з метою систематизації закріплення, поглиблення і узагальнення знань, одержаних студентами за час навчання та придбання практичних навичок. ІНДЗ припускає наявність таких елементів наукового дослідження: практичної значущості; системного і інформаційно-технологічного підходів до вирішення завдань дослідження; використання передової сучасної методології і наукових розробок; наявність елементів творчості.

Практична значущість індивідуального завдання полягає у обґрунтуванні реальності його результатів для потреб практики, в т. ч. і у навчальному науково-дослідницькому процесі. **Реальним** вважається завдання, яке виконане відповідно до наявних проблем у галузі географічної освіти, на основі реальних даних, і результати якого повністю або частково можуть бути впроваджені у практику наукових досліджень чи освітній процес зі здобуття необхідних фахівцями обраної спеціальності практичних навичок і теоретичних знань.

Системний підхід до виконання завдання полягає у тому, що предмет дослідження розглядається під різними точками зору (з позицій теоретичного підґрунтя і практичних напрацювань, умов його реалізації у сфері науки, аналізу, обґрунтування шляхів наукової методології тощо), у тісному взаємозв'язку і єдиній логіці викладу.

Інформаційно-технологічний підхід до виконання завдання полягає у максимальному і ефективному застосуванні новітніх технологій з пошуку, аналізу, моделювання та представлення різномірної дослідницької інформації географічного змісту.

Застосування сучасної методології полягає в тому, що при аналізі проблемно-методичних і технологічних аспектів сучасної географії, студент повинен використовувати актуальні знання і навички.

У процесі виконання індивідуального завдання, разом із теоретичними знаннями і практичними навичками за фахом, студент повинен продемонструвати здібності до науково-дослідної роботи і вміння творчо мислити, навчитися вирішувати науково-прикладні актуальні задачі.

Орієнтовна тематика ІНДЗ

Аналіз регіональної ідентичності населення регіону (за вибором)

Вимоги до змісту і оформлення ІНДЗ

Завдання пропонуються у формі написання творчої роботи (есе), яка має вирізнятися, з одного боку, концептуальним характером, а з іншого, – оригінальним авторським підходом до теми. Насамперед, на високу оцінку може претендувати робота, яка містить власний погляд на розглядувану проблему, відзначається логічністю і переконливістю аргументації, знанням першоджерел, зв'язком із сучасними культурними реаліями.

Робота повинна містити план, обґрунтування вибору теми, концептуальні висновки і список використаної літератури. Орієнтовний обсяг такої роботи – 10 - 15 сторінок.

Зміст завдань самостійної роботи та завдань для самоперевірки її виконання

Самостійна робота студентів з курсу включає опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу, підготовку та захист практичних робіт, а також вивчення тем або питань, що не розглядаються в курсі лекцій, конспектування основних теоретичних джерел з кожного змістовного модуля. Нижче наводиться орієнтовна тематика завдань для самостійної роботи студентів.

Теми самостійної роботи	Годин
Порівняння наукових тлумачень термінів «Гуманістична географія» та «Гуманітарна географія»	10
Історія формування термінологічного апарату «гуманістичної географії»	10

Поняття регіональної свідомості, соціального менталітету у суспільній географії	10
Територіальна ідентичність при формуванні іміджу території	10
Поняття регіональної ідентичності у географії	10
Етнокультурний градієнт як просторова модель інтерференції	10
Роль території у само ідентифікації населення	10
Географічний образ, як система уявлень про досліджувану територію	10
Аналіз праць щодо територіальної ідентичності населення регіонів України	10
Всього годин	90

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

Під час викладання освітньої компоненти використовуються такі методи навчання:

- словесні методи: бесіда, пояснення, робота з електронними ресурсами;
- наочні методи: демонстрація відео, презентації, періодичні видання, книги;
- дискусія на практичних заняттях під час обговорення проблемних питань;
- самостійна робота.
- електронне та інтерактивне онлайн-навчання (курси, семінари, круглі столи, вебінари)
- методи стимулювання пізнавального інтересу: дискусії, тренінги.

Критерії та засоби оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни (до 100 балів) є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності та за виконані ІНДЗ. Максимальну кількість балів, яку може отримати студент до заліку у сумі становить 60 балів. 40 балів відводиться на контрольний модуль. Додатково студент може отримати до 10 балів за виконання ІНДЗ. У модулі №1 – 30 балів (20 балів – виконання практичних робіт), модуль №2 - 30 балів (20 балів – виконання практичних робіт). Загальна кількість балів набрана здобувачем вищої освіти в змістовному модулі виставляється в журналі обліку відвідування та успішності академічної групи і відомості, що здається у деканат.

Семестровий (підсумковий) контроль проводиться у формі заліку з врахуванням балів (оцінок) отриманих за два модулі, оцінки за ІНДЗ та залікової роботи.

Студент, який набрав протягом нормативного терміну вивчення дисципліни 60 балів та виконав навантаження за всіма кредитами, має можливість не складати залік і отримати набрану кількість балів як підсумкову оцінку або складати залік з метою підвищення свого рейтингу за даною навчальною дисципліною. Якщо студент набрав менше 30 балів - не допускається до складання заліку. **РІШЕННЯ ЩОДО ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНИХ РОБІТ, ВІДПОВІДНО НАКОПИЧУВАЛЬНОЇ СИСТЕМИ, ЗДОБУВАЧ ОСВІТИ ПРИЙМАЄ САМ. АЛЕ ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬ-КОНТРОЛЬ ЗДАЄТЬСЯ ОБОВ'ЯЗКОВО.**

Підсумкова оцінка виставляється за сумою всіх отриманих балів згідно шкали оцінювання. При цьому в екзаменаційній відомості зазначається сумарна кількість набраних балів, оцінка за шкалою ECTS і оцінка за національною шкалою.

Форми поточного та підсумкового контролю

Контроль знань студентів ґрунтується на здійсненні поточного і підсумкового контролю при застосуванні таких засобів діагностики, як лабораторні і самостійні роботи, тестування, індивідуальні завдання, письмове і усне опитування. Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та інших видів занять, самостійної роботи і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Модульний

контроль проводиться у вигляді письмового фронтального опитування. Форма підсумкового контролю (залік) полягає в оцінюванні засвоєння студентом навчального матеріалу на підставі усних відповідей на підсумковому модулі та результатів виконання певних видів робіт.

Шкала оцінювання

Засоби оцінювання. Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання є: письмове й усне опитування, контрольні модульні роботи з використанням стандартизованих тестів; проекти; презентації результатів проведених досліджень та оцінювання виконаних практичних завдань і самостійних робіт; контроль виконання індивідуальних завдань здійснюється за бажанням студентів, як додаткових (необов'язкових для виконання всіма студентами) науково-дослідницьких завдань шляхом оцінювання виконаних рефератів та усного індивідуального захисту результатів досліджень.

Розподіл балів, які отримують студенти за кожен елемент

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)												Кількість балів (залік)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	40	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

Головним критерієм успішного освоєння дисципліни є досягнення здобувачем освіти мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом освоєння навчальної дисципліни

Відповідно до вимог Болонської угоди проводиться місцева (національна) шкала визначення оцінок і шкала ECTS. Для їх порівняння використовується така таблиця:

Рейтингова оцінка з дисципліни	Оцінювання в системі ECTS	Оцінка за національною шкалою	Залік за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)	Зараховано
80-89	B	4 (добре)	
70-79	C	4 (добре)	
60-69	D	3 (задовільно)	
50-59	E	3 (задовільно)	
35-49	FX	2 (незадовільно) з можливістю повторного складання	Не зараховано
1-34	F	2 (незадовільно) з обов'язковим самостійним повторним опрацюванням освітнього компонента до перескладання	

A 90 – 100 балів - Знання предмету глибокі і міцні, виходять за межі програми, підручників і навчальних посібників та носять науковий та інноваційний характер. Студент вільно володіє понятійно-термінологічним апаратом, методологічними основами організаційної структури правління в туристичній діяльності. Висловлює та аргументує своє ставлення до альтернативних поглядів на більшість питань

B 80 – 89 балів Знання предмету глибокі і повні, перебувають у межах навчальних програм, підручників і навчальних посібників. Студент вільно володіє понятійно-термінологічним

апаратом, методологічними основами.

C 70 – 79 балів Знання предмету достатньо глибокі і повні, перебувають у межах навчальних програм, підручників і навчальних посібників. Студент вільно володіє понятійно-термінологічним апаратом.

D 60 – 69 балів Знання предмету перебувають в межах навчальних програм. Студент вільно володіє понятійно-термінологічним апаратом, методологічними основами, знає програмний мінімум.

E 50 – 59 балів Знання, завчені з підручника, висвітлюються за допомогою конспекту. Студент самостійно використовує знання у завчених умовах і ситуаціях, на нові види діяльності вони переносяться за допомогою викладача.

FX 35-49 балів Студент не володіє основами знань з предмету, не може пояснити основних понять, категорій, не виконав практичних завдань. Але, студент виконує додаткові завдання в межах програми курсу.

F 0-34 бали Основи курсу студентом не освоєні, практичні і самостійні завдання не виконані, знання не продемонстровані

Політика щодо визнання результатів здобутих шляхом неформальної освіти:

Неформальна освіта за темами курсу. Форми неформальної освіти: очна (тренінги, майстер-класи, семінари, майстерні тощо), дистанційна (дистанційні курси, семінари, конференції, вебінари).

Відповідно до «Положення про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, в системі формальної освіти) у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (протокол No10 від 28 жовтня 2019 року)» (<https://drive.google.com/file/d/1o0CFtXHLrgqS-T43aFun6blUvZO7Z0z1/view>) допускається зарахування практичних занять, навчальних елементів та отримання додаткових балів при наявності сертифіката (свідоцтва, тощо) отриманого здобувачем у неформальній освіті (курси, тренінги) з вивчення тем охоплених змістовим наповнення курсу.

Таким чином, за умови проходження навчальних тренінгів, в рамках неформальної освіти, на платформі: Prometheus, EdEra, та інших фахових платформах виконання всіх завдань та отримання сертифікату, студент може отримати додатково 5 балів до підсумкової оцінки по освітній компоненті «Гуманістична географія». Оцінювання 0,5 бала за 1 год. навчання за курсом, що відповідає тематиці навчальної дисципліни.

Зустріч зі стейхолдерами та менторами

Впродовж вивчення курсу під час проведення лекційних та практичних занять а також в позааудиторний час відбуватимуться зустрічі зі стейхолдерами та менторами. Цінним є можливість проведення тренінгів та вивчення практичного досвіду викладачі в закладах вищої освіти України.

Для здійснення контролю знань студентів викладач заповнює журнал, де вказуються оцінки за кожний навчальний елемент. Журнал зберігається у викладача. За модулями заповнюються відомості рубіжного контролю, які подаються і зберігаються на кафедрі. Скільки для повного забезпечення комунікації з викладачем використовується платформа дистанційного навчання Moodle, то фіксація набраних балів студентом під час вивчення курсу також ведеться у електронному додатку оцінювання на сторінці курсу.

Рекомендована література

1. Fesenko, G. (2017). Геософські інтерпретації міських ландшафтів. *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*, 1(16), 89-97.
2. Актуальні проблеми філософських, політологічних та релігієзнавчих досліджень. (до 170-річчя філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка). Матеріали міжнародної наукової конференції „Людина – світ – культура” (20-21 квітня 2004 року, Київ). – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 976 с.
3. Блашкова, О. М. (2019). Ключові компетентності педагога природничих

дисциплін сучасної вищої школи в контексті гуманістично-ціннісного орієнтування до навколишнього середовища. *Science and education a new dimension. Pedagogy and Psychology. Budapest*, 7-14.

4. Воблий К. Г. Організація праці наукового працівника (методика і техніка). – К.: Видавництво АН УРСР, 1947. – 150 с.
5. Воловик, В. М. (2013). *Етнокультурні ландшафти: регіональні структури і природокористування*. Вінниця: ТОВ «Вінницька міська друкарня».
6. Гадамер Ганс-Георг Істина і метод: пер. з нім. — К.: Юніверс, 2000. – Т. 1.: Герменевтика І: Основи філософ. герменевтики. – 464 с.
7. Гукалова, І. В. (2009). Якість життя населення України: суспільно-географічна концептуалізація: монографія. К.: Друкарня МВС України.
8. Гурова, І. В. ГЕОКУЛЬТУРОЛОГІЯ: ГЕОГРАФІЧНИЙ ПРОСТІР У КУЛЬТУРІ.
9. Іщук С. І., Шпарага Т. І., Гладкий О. В. Розколота географія // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Географія. – 2003. – вип. 6. – С. 5-8.
10. Мороз С. А. Онопрієнко В. І., Бортник С. Ю. Методологія географічної науки: Навч. посібник – К.: Заповіт, 1997. – 333 с.
11. Олійник, Я. Б., & Шевчук, С. М. (2015). Розвиток зарубіжної суспільної географії у кінці ХІХ–ХХ століттях: особливості, напрями та концепції.
12. Пістун М Д. Основи теорії суспільної географії: Навч. посібник – К.: Вища школа, 1996. – 231 с..
13. Руденко В. П. Професор Антін Синявський - подвижник української географії. - К.: Видавничий дім "Academia", 1996. - 404 с.
14. Leonid Rudenko, Eugenia Marunyak, Serhiy Lisovskyi, Oleksandr Golubtsov, Viktor Chekhniy, Yuriy Farion. (2015). The Landscape Plans System as a Tool for Sustainable Development in Ukraine. M. Luc. U. Somorowska and J.B. Szmaraida (eds.). Landscape Analysis and Planning. Geographical Perspectives. Springer International Publishing, Switzerland 2015. P. 217 – 244.
15. Rudenko L.G., Marunyak Eu.O., Golubtsov O.G., Lisovskyi S.A., Chekhniy V.M., Farion Yu.M., Heiland S., May A.(2014). Landscape Planning in Ukraine. Ed. L.G. Rudenko. Kyiv, 144 p. [In Ukrainian]. [Ландшафтне планування в Україні / Л. Г. Руденко [та ін.]; під ред. Л. Г. Руденка. Київ, 2014. 144 с.]
16. Rudenko Leonid, Eugenia Maruniak, Oleksandr Golubtsov, et al. (2017). Reshaping Rural Communities and Spatial Planning in Ukraine. *European Countryside*, 9(3), 594-616. Retrieved 16 Oct. 2017, from doi:10.1515/euco-2017-0035
17. Spatial planning in the new administrative-territorial division. Site «Decentralization». URL: https://decentralization.gov.ua/news/12630#_ftn3[Просторове планування у новому адміністративно-територіальному поділі. Сайт «Децентралізація» URL: https://decentralization.gov.ua/news/12630#_ftn3
18. Ailikova G.V., Golubtsov O.G. , Krishtop T.V., Lisovskyi S.A., Maruniak Eu.O., Palekha Yu. M., Rudenko L.G., Farion Yu.M., Chekhniy V.M., Chizhevskaya L.O., Anya May, Stefan Highland, Christian Jacobi (2020). Integration of the ecological component into the spatial plans of communities (methodical guidelines). Ed. L.G. Rudenko. Kyiv, 168 p. [In Ukrainian]. [Інтеграція екологічної складової в просторові плани громад (методичні настанови) / Г.В. Айлікова, О.Г. Голубцов, Т.В.Криштоп, С.А. Лісовський, Є.О. Маруняк, Ю.М. Палеха, Л.Г. Руденко, Ю.М. Фаріон, В.М. Чехній, Л.О.Чижевська, Аня Май, Штефан Хайланд, Крістіан Якобі. За ред. акад. Л.Г. Руденка. Київ, 2020. 168 с.]